

Martin Kranner: S Svetimi Višarjami v srcu

V prostorih Študijskega centra za narodno spravo so sredi novembra predstavili knjigo – izbor intervjujev in zapisov Martina Krannerja *S svetimi Višarjami v srcu*.

Na Študijskem centru za narodno spravo so 15. novembra predstavili knjigo Martina Krannerja z naslovom *S Svetimi Višarjami v srcu*. Knjigo je uredila in tudi predstavila časnikarka iz zamejske Gorice Erika Jazbar. O knjigi sta govorila še hčerka avtorja Marjeta Kranner in novinar dr. Jože Možina, ki je s Krannerjem leta 2014 posnel tudi intervju v sklopu oddaj Pričevalci.

Lucija Kavčič | Polona Avanzo

Knjiga intervjujev z Martinom Krannerjem *S Svetimi Višarjami v srcu*, ki jih je pripravila in uredila goriška časnikarka Erika Jazbar, vsebuje tudi Krannerjeve zapise v slovenščini in dva članka Erike Jazbar o njem; v njej pa ni Krannerjevih zapisov v italijanščini v italijanskih medijih in knjigah.

Martin Kranner

Knjiga je izšla pri tržaški založbi Mladika kot osma v zbirki Zapisi iz zdomstva, ki jo ureja Ivo Jevnikar. Jevnikar je na predstavitvi dejal, da je bil rajnki profesor Martin Kranner rojen leta 1918 v Žabnicah in leta 2017 v Pevmi. Krstna predstavitev knjige bi morala biti 6. avgusta na romanju treh Slovenij na Svete Višarje, a je bilo romanje zaradi katastrofalnega neurja odpovedano: »Zato je bila krstna predsta-

vitev knjige 15. oktobra v Krannerjevi rojstni vasi Žabnice pod Svetimi Višarjami, naslednjega dne je bila predstavljena v okviru Primorskih kulturnih dnevov na Koroškem v Celovcu, 22. oktobra pa v Gorici, kjer je Kranner preživel najbolj plodna in delovna leta.« Jevnikar je še dejal, da se je Martin Kranner osebno oblikoval v Ljubljani, kjer je odrasčal ter kjer se je vključil v dijaško in študentsko javno življenje, med vojno pa v oboroženi boj in bil v zaporih obeh okupatorjev. Kranner je bil begunec kar dvakrat, saj se je njegova družina izpod Svetih Višarij najprej preselila v tedanjo okolico Ljubljane, v župnijo Devica Marija v Polju, po vojni pa se je iz političnih razlogov spet vrnila v sedanje zamejstvo. »Knjiga se od drugih v zbirki razlikuje tudi po tem, da jo sestavljajo zapisi vrste obsežnih pogovorov,

ki jih je Erika Jazbar imela s profesorjem Krannerjem v letih od 2013 do 2016 in so bili objavljeni v Novem glasu in Mladiki. Knjigi je urednica dodala nekaj referatov in člankov, ki jih je napisal Kranner za Novi glas, za revijo Zaveza in za dva znana, a težko dosegljiva zbornika o Ernestu Tomcu in Lambertu Ehrlichu. Če k temu dodamo še bogato fotografsko gradivo iz njegovih družinskih albumov, dobimo zelo zanimivo podobo dolgega, velikokrat težavnega obdobja, ki ga je moral ta katoliški javni delavec preživeti, a ga je tudi sooblikoval,« je dejal urednik zbirke Ivo Jevnikar in še razkril, da se je Kranner vzgajal pri mladincih, ki jih je vodil profesor Tomec, imel dobre stike z rojakom dr. Lambertom Ehrlichom in bil od vsega začetka odločno na protikomunistični strani. Po vojni je bil v Gorici zelo dejaven

Kranner se je Višarski Mariji priporočal v najhujših trenutkih povojnega obdobja, zato je odločitev za tak naslov samoumevna.

na šolskem, verskem, kulturnem, publicističnem, političnem, vzgojnem in športnem področju. Predgovora h knjigi sta napisala Ivo Jevnikar in Erika Jazbar, ki je na koncu dodala še svoja zapisa, ki sta nastala po Krannerjevi smrti. Sicer je knjiga razdeljena na tri večje dele: prvi govori o življenju v predvojni in medvojni Ljubljani ter o dogodkih in osebnostih, ki so globoko vplivali na Krannerja in na slovensko družbo, druga skupina poglavij je posvečena Krannerjevemu delovanju na Goriškem, tretja pa opisuje njegovo družino.

Izvrsten spomin

»Zbirka intervjujev z Martinom Krannerjem je nastala na pobudo urednika zbirke Iva Jevnikarja, Krannerjeva hči Marjeta pa je odprla družinski arhiv fotografij,« je dejala Jazbarjeva, ki je intervjuje začela snemati pred približno desetimi leti. Po prvem intervjuju je bila zelo prijetno presenečena nad izvrstnim spominom svojega, tedaj 95-letnega sogovorca, saj je z lahkoto nizal letnice in natančne opise dogodkov. Nič čudnega torej, da je dočkal skoraj 100 let. Zgodbe, ki jih je Erika Jazbar pripovedoval Kranner, so jo prevzele, zato je začela k njemu redno zahajati. Intervjuji, ki jih je več kakor deset, so nastajali počasi, je dejala, saj je bila za njenega sogovorca izredno pomembna vsaka beseda, glagol, pridevnik; jezik je bil zanj vrednota. V knjigi so na primer intervjuji o Gregoriju Rožmanu, Lambertu Ehrlichu, Janku Kralju in o Slovenski demokratični zvezi – o številnih poglavjih iz povojne zgodovine goriških Slovencev in Slovencev v Italiji torej, ki so že pristali na stranskem tiru in so danes po zaslugi prav knjige *S Svetimi Višarjami v srcu* spet živi. Erika Jazbar je tudi dejala, da se je Martina Krannerja, znanega tudi kot športnega družbenega delavca, trenerja in atleta v slovenskih in italijanskih krogih, ki je v Gorici živel od leta 1947 do smrti leta 2017, držala nekakšna »negativna mitologija« predvsem zaradi njegove strogosti in natančnosti.

Graditelj slovenskih ustanov

Kranner je bil graditelj poklicnih ustanov, ki jih na katoliški strani v Gorici brez njega ne bi bilo, na Goriškem pa je kot profesor telesne vzgoje razvijal predvsem odbojarske odseke in teke po mestu, zato med dijaki, ki še niso bili športno vzgojeni, ni bil pretirano priljubljen, je pripovedovala Jazbarjeva. Z delom je začel v italijanskih krogih in je doživel obliko protislovenskega odnosa na goriški način: ker se je s slovenskimi člani odbojarske sekcije pogovarjal slovensko, so jo pri tistem športnem društvu zaprli, zato je Kranner odšel v drugo italijansko društvo v Gorici, a se je zgodba ponovila. Zato je bil leta 1961 med ustanovitelji Športnega društva Olimpija, ki je bilo tedaj edino in še danes deluje. Kot je še dejala Jazbarjeva, je bil Kranner za Slovenec na Goriškem pomemben tudi kot ustanovitelj skavtov v teh

Marjeta Kranner je na predstavitvi pripovedovala spomine na svojega očeta.

krajih, poleg tega je bil več let odgovoren za Vincencijevo konferenco. Nekaj desetletij je bil pokrajinski svetovalec in član odbora Slovenske demokratične zveze, prve povojne stranke goriških Slovencev.

Protikomunizma ni skrival

Posebno poglavje je njegovo poučevanje; diplomiral je na univerzi v Neaplju; diplomatska naloga o Ivanu Cankarju je bila v slovenščini, druga diplomatska naloga je bila iz telesne vzgoje, ki jo je nato poučeval v slovenskih in italijanskih šolah. Ker je odraščal in se oblikoval v Ljubljani, je bil precej strog, natančen in načelen ter ni nikoli skrival svojega protikomunizma, niti v zadnjih letih ne. Vse življenje je ostal navezan na Žabnice, čeprav je tam preživel le nekaj let. V Žabnicah je ohranil domačo hišo, ki jo njegovi otroci še vedno obnavljajo. »Goriški Slovenci imamo radi Svete Višarje prav po njegovi zaslugi, saj je tam organiziral skavtske tabore in druge kolonije,« je še dejala Erika Jazbar in poudarila, da se je Kranner Višarski Mariji priporočal v najhujših trenutkih v povojnem obdobju, ko je bil deležen blatenja, zato je omemba Svetih Višarj v naslovu knjige nekaj samoumevnega.

Osupljiva življenjska pot

Jože Možina se je s profesorjem Krannerjem srečal leta 2013, leta 2014 pa je bil objavljen intervju z njim v Pričevalcih. Možina je dejal, da je intervju s Krannerjem snemal kar štiri ure: »Bil sem šokiran nad koncentracijo tega človeka. In ker sem vizualen tip, tudi nad njegovo pojavo. Njegova življenjska pot je res fascinantna, saj je imel veliko srečo pa tudi pamet, da se je znal izogniti težkim situacijam.« Kranner se je, ko je živel pri Devici Mariji v Polju, hitro znašel v Slovenski legiji, ki je pripravljala napad na okupatorje, a so jo po napadu na Sovjetsko zvezo, ko se je zgodil preobrat, napadli komunisti kot konkurenčno organizacijo. Kot je dejal Možina, je bil Kranner tudi obveščevalec pri vaških stražah in so ga enkrat celo ustrelili – imel je srečo, saj je krogla zadela le cigaretnico. »Zamudil« je tudi odhod na Turjak. Jožetu Možini je pripovedoval tudi o organizaciji znotraj domobranstva, ki je imela povezave z zahodnimi zavezniki prek jugoslovanske vlade v Londonu, a so jo leta 1944 Nemci razkrili. »Glede tega obstajajo različne teorije, najverjetneje so jih ovadili komunisti; Kranner je v Pričevalcih povedal ime,« je dejal Možina in nadaljeval, da so Krannerja zaprli in mučili tudi Nemci, v Dachau pa ga niso poslali. Po vojni je odšel na Koroško, pred usodno vrnitvijo z Vetrinjskega polja v Slovenijo pa je bil rešen zaradi odločitve, da gre namesto na transport k sorodnikom v Celovec. Na predstavitvi knjige *S Svetimi Višarjami v srcu* je govorila tudi Krannerjeva hči Marjeta Kranner, ki je dejala, da je izredno počaščena ob izidu knjige in je z navzočimi delila nekaj spominov na svojega očeta.

[D]